

เทคโนโลยีสื่อใหม่กับการสื่อสารในครอบครัว ในเขตกรุงเทพมหานคร

ภัสรา พงษ์สุขเวชกุล*

ความคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ประเภทของเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่สมาชิกใช้ในครอบครัว (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว (3) การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว และ (4) ผลที่เกิดขึ้นจากการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่โดยใช้วิธีการสำรวจ โดยแจกแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างคือสมาชิกครอบครัวเดี่ยวในเขตกรุงเทพมหานคร แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มพ่อแม่หรือผู้ปกครอง และกลุ่มเด็กและเยาวชนอายุระหว่าง 11-18 ปี หรือที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า

- ครอบครัวในเขตกรุงเทพมหานครมีการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ประเภทโทรศัพท์มือถือมากที่สุด - รองลงมาได้แก่คอมพิวเตอร์พีซี โทรศัพท์คอมพิวเตอร์ และคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก ตามลำดับ
- การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่นั้นพ่อแม่ให้ความสำคัญกับปัจจัยภายในด้านความจำเป็นในการดำเนินชีวิตของครอบครัวและความต้องการทางจิตใจที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์หรือความรู้สึกของสมาชิกครอบครัว เช่น การติดต่อพูดคุย การแจ้งข้อมูลข่าวสาร การนัดหมาย การค้นหาข้อมูลข่าวสาร ความปลอดภัย เป็นต้น ขณะที่เด็กและเยาวชนให้ความสำคัญกับคุณสมบัติของเทคโนโลยีสื่อใหม่ทางด้านความบันเทิงเช่น การดูหนัง-ฟังเพลง การเล่นเกมออนไลน์ เป็นต้น
- การสื่อสารประจำวันของสมาชิกครอบครัวเป็นทั้งแบบเห็นหน้าค่าตาและแบบผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่โดยเฉพาะโทรศัพท์มือถือ ด้วยวิธีการพูดคุย เพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสาร นัดหมาย ขอความช่วยเหลือ เป็นต้น โดยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวจะอยู่ภายใต้กฎระเบียบแบบแผนของพ่อแม่ เช่น การให้เด็กและเยาวชนรับผิดชอบค่าโทรศัพท์ของตนเอง

*ภัสรา พงษ์สุขเวชกุล : อาจารย์สาขาวิชาพื้นฐานสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา

การกำหนดวันเวลาการใช้คอมพิวเตอร์เป็นต้น

- การศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบทางด้านการสื่อสารพบว่าเทคโนโลยีสื่อใหม่ไม่ก่อให้เกิดการสื่อสารในครอบครัวที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากสมาชิกครอบครัวยังคงให้ความสำคัญกับการพูดคุย หรือ การปฏิสัมพันธ์แบบเห็นหน้าค่าตา อย่างไรก็ตาม การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ช่วยให้สมาชิกครอบครัวมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เกิดการดูแลความปลอดภัยต่อกัน และเกิดความสะดวกรสบายในการดำเนินชีวิต รวมทั้ง ผลกระทบอื่นๆ ได้แก่ ทางด้านสุขภาพ ทางด้านค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น ทางด้านการเรียน และทางด้านความรู้สึก

คำสำคัญ: เทคโนโลยีสื่อใหม่ | การใช้เทคโนโลยีในครอบครัว

ABSTRACT

The objectives of this study were to study.

- Types of new media technologies which members used in families.
- Factors in using the new media technologies in the families.
- Domestication of the new media technologies in the families.
- Effects from communication through the new media technologies.

The surveys and interviews were undertaken with samples were members of nuclear families in Bangkok Metropolitan. They were divided into two groups: parents and youths aged 11-18 years or in high

school level. The results showed the new media technologies which family members used mostly were mobilephones, followed computers, mobilephone and notebooks. For the factors in using the new media technologies, parents primarily emphasized on necessities to lives emotional needs the family members daily communication message, appointing, information seeking, safety, etc.

The youths emphasized on entertain from the new media techno such as watching movies, listening to music, playing online games, etc. Communication in the families was through face-to-face along with the new media technologies especially direct talking on the mobile phones with purposes of informing messages, making appointments, asking for help, etc. The usage of the new media technologies was under the parents' rules and regulations. For examples, the youths were responsible for their calling expenses. They were restricted to use the computers on certain days and times. For the effects, the study showed that the usage of the new media technologies didn't result to an increase in the family communication since members still gave significance to face-to-face communication or interactions.

However, technology-mediated communication resulted to relations between the family members and also brought safety securities and convenience to lives of the family members. The study also found other effects relating to health, increased expenses, learning, and feelings.

Keywords

New media technologies | Domestication of technology in families

บทนำ

“สถาบันครอบครัว” จัดเป็นรากฐานสำคัญของโครงสร้างทางสังคมที่ทำหน้าที่เป็นเบ้าหลอมทางบุคลิกภาพและคุณลักษณะให้กับสมาชิกครอบครัว และให้ความรู้ อบรมสั่งสอน หรือขัดเกลาสมาชิกครอบครัว ตลอดทั้งถ่ายทอดค่านิยม ความรู้สึกนึกคิด ทศนคติ ความเชื่อและวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตให้กับสมาชิกครอบครัวเพื่อสมาชิกครอบครัวได้เรียนรู้ถึงระเบียบกฎเกณฑ์ทางสังคมและบทบาทหน้าที่ของตนเองต่อสังคม โดยการทำหน้าที่ของสถาบันครอบครัวจำต้องอาศัย ‘การสื่อสาร’ ซึ่งสามารถเป็นเครื่องมือหลักในการสื่อความหมาย การแสดงออก การสร้างความสัมพันธ์และการปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว

จากที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ หากเกิดการเปลี่ยนแปลงกับส่วนใดส่วนหนึ่งของสังคม จะส่งผลให้ส่วนอื่นต้องเปลี่ยนแปลงตามเฉกเช่นความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อวิวัฒนาการของอุปกรณ์และระบบทางการสื่อสารจนนำมาสู่การเกิดเทคโนโลยีสื่อใหม่อย่างเช่น โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น ทำให้การติดต่อสื่อสารปัจจุบันมีความสะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้นและมากกว่าการพูดคุย เช่น การรับ-ส่งข้อความ การรับ-ส่งอีเมล เป็นต้น ขณะเดียวกัน ยุคโลกาภิวัตน์ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของครอบครัวปัจจุบันเกิดจากการเปลี่ยนแปลง

ของลักษณะครอบครัวไทย แต่เดิมส่วนใหญ่จะเป็นครอบครัวขยาย ประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก ปู่ ย่า ตา ยาย หรือญาติพี่น้องอาศัยอยู่ร่วมกัน สมาชิกในครอบครัวมีความใกล้ชิดผูกพันกัน คอยช่วยเหลือดูแลซึ่งกัน และให้คำปรึกษาต่อกัน แต่ด้วยเหตุผลหรือความจำเป็นทางสังคม เศรษฐกิจ

ความเสื่อมทรามของสังคมและการเกิดกระแสบริโภคนิยม เกิดครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก อาศัยอยู่ร่วมกันเท่านั้น ซึ่งข้อมูลจากสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ชี้ให้เห็นถึงอัตราของครอบครัวเดี่ยวในปี พ.ศ. 2545 ที่เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 55.5 และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง² อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจส่งผลให้ผู้เป็นพ่อแม่ทั้งสองคนต้องออกไปทำงานนอกบ้านเพื่อหารายได้ที่เพียงพอต่อการเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัว ซึ่งภายใต้สภาวะการณ์เช่นนี้ ทำให้สมาชิกครอบครัวเกิดการพูดคุยหรือใช้เวลาร่วมกันน้อยลง จนอาจนำมาสู่ความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ลดลงตามด้วยคุณสมบัติทางต่างๆ ของเทคโนโลยีสื่อใหม่ อันได้แก่ ความสะดวกพกพา ความรวดเร็วในการติดต่อสื่อสารได้ทุกที่ทุกเวลา การท่องอินเทอร์เน็ต ความบันเทิง เป็นต้น

เทคโนโลยีสื่อใหม่จึงถูกแพร่กระจายไปยังครัวเรือนเป็นจำนวนมาก ซึ่งการสำรวจระหว่างปี พ.ศ. 2547-2551 พบอัตราการแพร่กระจายของเทคโนโลยีสื่อใหม่ในครัวเรือนไทยเพิ่มขึ้นคือ คอมพิวเตอร์จากเดิม 11.7 เครื่อง เพิ่มขึ้นเป็น 24.8 เครื่องต่อ 100 ครัวเรือน และอินเทอร์เน็ตจากเดิม 5.7 เพิ่มขึ้นเป็น 8.6 ต่อ 100 ครัวเรือน ประกอบ

กับการสำรวจประชากรไทยประมาณ 60.3 ล้านคน พบอัตราผู้ใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่เพิ่มขึ้น คือ คอมพิวเตอร์จากเดิม 12.54 ล้านคน เพิ่มขึ้นเป็น 16.99 ล้านคน อินเทอร์เน็ตจากเดิม 6.97 ล้านคน เพิ่มขึ้นเป็น 10.96 ล้านคน และโทรศัพท์มือถือจากเดิม 16.54 ล้านคน เพิ่มขึ้นเป็น 31.86 ล้านคน โดยผู้ใช้ส่วนใหญ่จะเป็นเด็กและเยาวชน อายุระหว่าง 6-24 ปี และอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและภาคกลาง³ แม้ว่าการแพร่กระจายดังกล่าวจะส่งผลให้เทคโนโลยีสื่อใหม่เข้ามามีบทบาทอยู่ในครัวเรือนไทย โดยช่วยให้การดำเนินชีวิตของครอบครัวและการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกครอบครัวมีความสะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น แต่นักวิชาการได้ชี้ให้ตระหนักถึงผลเสียของเทคโนโลยีสื่อใหม่ด้วยเช่นกัน กล่าวคือ ก่อให้เกิดช่องว่างระหว่างสมาชิกในครอบครัวอันเนื่องมาจากเด็กและเยาวชนหันมาให้ความสนใจและใช้เวลาอยู่กับเทคโนโลยีสื่อใหม่มากกว่าพ่อแม่⁴

Boethius และ Reimer [อ้างถึงใน⁵] ชี้สาเหตุของช่องว่างว่าเกิดจากความแตกต่างระหว่างบุคคลทางด้านต่างๆ เช่นอายุ การศึกษา ความสนใจ เป็นต้น เนื่องมาจากความแตกต่างของยุคสมัย(Generation Difference) เฉกเช่นยุคดิจิทัลที่เด็กและเยาวชนจะถูกเลี้ยงดูและเติบโตขึ้นมาท่ามกลางเทคโนโลยีสื่อใหม่ เด็กและเยาวชนจึงมีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่และใช้เวลาอยู่กับเทคโนโลยีสื่อใหม่มากกว่าพ่อแม่ อย่างไรก็ตาม van der Voort, Nikken, and van Lil (1992) เห็นว่าผู้เป็นพ่อแม่ไม่ควรมองข้ามหรือละเลยช่องว่างที่เกิดขึ้น แต่ควรเข้าไปมีส่วนร่วมในการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่กับเด็กและเยาวชน ตลอดจนจนควบคุมและดูแลให้เด็ก และเยาวชนสามารถใช้

เทคโนโลยีสื่อใหม่อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับ Kundanis° Siverblatt (1995) [อ้างถึงใน⁶] ซึ่งชี้ถึงวิธีการอุดช่องว่างที่เกิดขึ้นว่าผู้เป็นพ่อแม่ต้องพยายามเรียนรู้ที่จะใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ให้เท่าทันลูก “การเรียนรู้ให้เท่าทัน”นั้น นอกจากจะหมายถึงพ่อแม่ต้องเรียนรู้ที่จะแสดงออกถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองในการควบคุมให้เด็กและเยาวชนใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ให้เหมาะสมแล้ว พ่อแม่ยังต้องเรียนรู้ถึงพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ของเด็กและเยาวชนและเรียนรู้ที่จะเข้าไปพูดคุยและมีส่วนร่วมในการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่กับเด็กและเยาวชนควบคู่กัน จากที่ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทางการสื่อสารทำให้เทคโนโลยีสื่อใหม่เข้ามามีบทบาทต่อวิถีการดำเนินชีวิตของครอบครัวไทยในสังคมปัจจุบันให้ต้องเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงสนใจที่จะศึกษาถึงกระบวนการที่ก่อให้เกิดการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว และที่นำมาสู่การเกิดผลกระทบทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ

2) วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- เพื่อทราบถึงประเภทของเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่สมาชิกใช้ในครอบครัว
- เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว
- เพื่อศึกษาการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ของสมาชิกในการสื่อสารในครอบครัว

3) ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

- เพื่อบุคคลได้เรียนรู้ถึงสภาพการสื่อสารในครอบครัวผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ ก่อนนำเทคโนโลยีสื่อใหม่มาใช้ในครอบครัวของตนเอง

- เพื่อสมาชิกครอบครัวที่มีการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่อยู่แล้วได้นำผลการศึกษามาเป็นแนวทางในการปรับเปลี่ยนวิธีการสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัว เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจกันมากยิ่งขึ้น
- เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นแนวทางในการกำหนดหรือพยากรณ์บทบาทของเทคโนโลยีสื่อใหม่ต่อการสื่อสารในครอบครัวในอนาคต

4) อุปกรณ์ วิธีการดำเนินงานวิจัย

• ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสมาชิกในครอบครัวเดี่ยวที่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานครและมีการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่อยู่ในครัวเรือนซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ (1) กลุ่มพ่อแม่-ผู้ปกครอง (2) กลุ่มเด็ก-เยาวชนอายุ 11-18 ปีหรือที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษา

• เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

(1) แบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ส่วนคือ

การเปิดรับเทคโนโลยีสื่อใหม่ ในครอบครัว
ปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ ในครอบครัว
การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว แบ่งออกเป็นประเด็นต่างๆคือ
<ul style="list-style-type: none"> • การสื่อสารในชีวิตประจำวัน • การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ • กฎระเบียบแบบแผนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ • ปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ การแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่
• ผลการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่

(2) แบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง (Structured Interview) เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตประจำวันและการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

• การเก็บรวบรวมข้อมูล

(1) การวิจัยเชิงสำรวจโดยแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นสมาชิกครอบครัวเดี่ยว ประกอบด้วยพ่อแม่หรือผู้ปกครองจำนวน 202 คน เด็กและเยาวชนอายุระหว่าง 11-18 ปี หรือที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาจำนวน 201 คน

(2) สัมภาษณ์เชิงลึกซึ่งใช้กลุ่มตัวอย่างแบบวิธีแบบบอกต่อ หรือ Snowball Sampling โดยใช้กลุ่มตัวอย่างคือครอบครัวเดี่ยวจำนวน 15 ครอบครัว ประกอบด้วยสมาชิกครอบครัวเดี่ยวจำนวน 35 คน แบ่งออกเป็นพ่อแม่จำนวน 15 คน และเด็กและเยาวชน อายุระหว่าง 11-18 ปี หรือที่กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาจำนวน 20 คน

- การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ผลการศึกษาเชิงคุณภาพมาขยายผลการศึกษาเชิงปริมาณเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน
- ทฤษฎีที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ใช้ทฤษฎีแนวคิด ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดกลุ่มเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนด (Technological Determinism)
แนวคิดการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication)
แนวคิดการสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์ (Computer-mediated Communication)
แนวคิดการสื่อสารในครอบครัว (Family Communication)

แนวคิดการใช้เทคโนโลยี ในชีวิตประจำวัน (Domestication of Technology)
แนวคิดเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อใหม่ (New Media Exposure)
แนวคิดเกี่ยวกับผลกระทบของสื่อใหม่ (Effects of New Media)
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพื่อนและเพื่อหาความบันเทิงส่วนเทคโนโลยีสื่อใหม่ประเภทโทรศัพท์มือถือ ผลการศึกษาพบว่าสมาชิกครอบครัวส่วนใหญ่จะมีโทรศัพท์มือถือใช้ส่วนตัวคนละ 1 เครื่อง โดยพ่อแม่จะใช้โทรศัพท์มือถือรุ่นธรรมดาเพียงเพื่อการพูดคุย ขณะที่เด็กและเยาวชนจะใช้โทรศัพท์คอมพิวเตอร์เพื่อการติดต่อพูดคุยทั้งโดยตรงและทางออนไลน์รวมทั้งการรับส่งข้อมูล การท่องอินเทอร์เน็ต การดูหนังฟังเพลง ส่วนเทคโนโลยีสื่อใหม่ประเภทคอมพิวเตอร์

5) สรุปผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยครั้งนี้สามารถนำมาสรุปและอภิปรายผลการศึกษาเป็น 3 ส่วน ดังนี้

5.1 การเปิดรับเทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวส่วนใหญ่มีเทคโนโลยีสื่อใหม่ประมาณ 4-6 เครื่อง หรือมีสัดส่วนอยู่ที่ 1 คนต่อ 1 เครื่อง และประเภทของเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่ครอบครัวเปิดรับมากที่สุดคือโทรศัพท์มือถือและคอมพิวเตอร์พีซี รองลงมาได้แก่โทรศัพท์คอมพิวเตอร์ เช่น พีดีเอโฟน, ปาล์มโฟน, พ็อคเก็ตพีซีโฟน, สมาร์ทโฟนและโน้ตบุ๊ก

เนื่องจากสภาพสังคมที่เสื่อมทรามที่เต็มไปด้วยสิ่งล่อลวงหรือยั่วยุ ประกอบกับผู้เป็นพ่อแม่ต้องออกไปทำงานขณะที่ลูกต้องเดินทางไปกลับโรงเรียนด้วยตัวเอง จึงเป็นเหตุให้พ่อแม่เห็นความจำเป็นซื้อเทคโนโลยีสื่อใหม่โดยเฉพาะโทรศัพท์มือถือเพื่อให้สมาชิกครอบครัวได้ใช้ติดต่อสื่อสารถึงกัน โดยเฉพาะเหตุเร่งด่วน อีกทั้งเนื่องจากเด็กและเยาวชนอยู่ในวัยกำลังติดเพื่อนชอบทำอะไรหรือไปไหนมาไหนตามเพื่อนและอยากเรียนรู้หรือลองสิ่งใหม่ จึงเป็นเหตุให้เด็กและเยาวชนอยากมีเทคโนโลยีสื่อใหม่ทั้งโทรศัพท์มือถือและคอมพิวเตอร์เพื่อใช้ติดต่อพูดคุยกับ

ผลการศึกษาพบว่าในครัวเรือนส่วนใหญ่จะมีคอมพิวเตอร์พีซีจำนวน 1 เครื่อง ซึ่งถูกจัดวางไว้ที่บริเวณชั้นล่างของบ้าน เช่น ห้องนั่งเล่น ห้องทำงาน ห้องโถง ส่วนกลางของบ้าน บริเวณทางขึ้น-ลงบันไดบ้าน เป็นต้น ทั้งนี้พ่อแม่เห็นว่าบริเวณดังกล่าวเหมาะแก่การระบายถ่ายเทของอากาศ และพ่อแม่สามารถคอยควบคุมดูแลให้เด็กและเยาวชนใช้คอมพิวเตอร์อย่างเหมาะสม ส่วนคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก ผลการศึกษาพบว่ามีอยู่ในครัวเรือนค่อนข้างน้อยและส่วนใหญ่จะเป็นพ่อแม่ที่ใช้คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กเนื่องจากก่อให้เกิดความสะดวกสบายในการพกพาระหว่างที่ทำงานกับที่บ้าน

5.2 ปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว ผลการศึกษาพบว่าพ่อแม่มีบทบาทหลักในการตัดสินใจถึงความจำเป็นหรือความเหมาะสมของเทคโนโลยีสื่อใหม่ โดยให้ความสำคัญกับปัจจัยภายในมากกว่าปัจจัยภายนอกคือปัจจัยด้านความจำเป็นในการดำเนินชีวิตของครอบครัวและความต้องการทางจิตใจที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ความรู้สึกของสมาชิกครอบครัวได้แก่ การติดต่อพูดคุยเพื่อการบอกเล่าเรื่องราวในชีวิตประจำวัน การแจ้งข้อมูลข่าวสาร และการนัดหมาย

การค้นหาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาและการทำงาน และการควบคุมดูแลสมาชิกครอบครัว ขณะที่เด็กและเยาวชนให้ความสำคัญกับคุณสมบัติของเทคโนโลยีสื่อใหม่ทางด้านความบันเทิง เช่น การดูหนัง การฟังเพลง การเล่นเกม ออนไลน์ เป็นต้น โดยการดำเนินชีวิตประจำวันของครอบครัว พ่อแม่ส่วนใหญ่จะออกไปทำงานนอกบ้านขณะที่เด็กและเยาวชนออกไปเรียนหนังสือที่โรงเรียน แต่ด้วยคุณสมบัติของโทรศัพท์มือถือที่ก่อให้เกิดความสะดวก รวดเร็วในการติดต่อสื่อสารทำให้พ่อแม่สามารถใช้โทรศัพท์มือถือเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารกับเด็กและเยาวชนได้ตลอดเวลา

เนื่องจากพ่อแม่มีหน้าที่ในการให้การเลี้ยงดู ให้ความรู้ และให้การอบรมสั่งสอน เด็กและเยาวชนเพื่อให้เติบโตเป็นสมาชิกที่ดี และมีคุณภาพของสังคม พ่อแม่จึงเห็นความจำเป็นมีคอมพิวเตอร์พีซีไว้ภายในบ้านเพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถใช้สืบค้นหาข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นต่อการศึกษาหรือการทำงาน และเนื่องจากปัจจุบันสถาบันการศึกษามีการนำคอมพิวเตอร์พีซีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนในชั้นเรียน เนื่องจากสภาพทางสังคมที่เสื่อมทรามที่เต็มไปด้วยภัยอันตรายต่างๆ เช่น การจี้ปล้น การติดยาเสพติด หรือการหลอกลวง พ่อแม่จึงเห็นความจำเป็นให้เด็กและเยาวชนพกพาโทรศัพท์มือถือไว้กับตัวเพื่อใช้ติดต่อพูดคุยกับพ่อแม่เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน ขณะที่พ่อแม่จะใช้โทรศัพท์มือถือเป็นเครื่องมือในการควบคุมดูแลและรับรู้ถึงความเคลื่อนไหวและความปลอดภัยของเด็กและเยาวชนเมื่ออยู่นอกบ้าน

แม้ว่าพ่อแม่จะเน้นความจำเป็นใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่เพื่อการดำเนินชีวิตของครอบครัว แต่ผลการศึกษาพบว่าพ่อแม่ก็ให้

ความสำคัญกับคุณสมบัติของคอมพิวเตอร์พีซีทางด้านความบันเทิง โดยพ่อแม่จะปล่อยให้เด็กและเยาวชนใช้เวลาส่วนหนึ่งเล่นเกม ท่องอินเทอร์เน็ต ดูหนัง หรือฟังเพลง เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รู้สึกผ่อนคลายความตึงเครียดจากการเรียนจากที่เด็กและเยาวชนอยู่ในวัยอยากรู้อยากลองสิ่งใหม่ ผลการศึกษาจึงพบว่าเด็กและเยาวชนเกิดการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ประเภทคอมพิวเตอร์มากกว่าโทรศัพท์มือถือ ทั้งนี้ เนื่องจากคุณสมบัติของคอมพิวเตอร์ทางด้านความบันเทิงโดยเฉพาะเกมออนไลน์ ซึ่งทำให้เด็กและเยาวชนรู้สึกสนุกและเพลิดเพลินไปกับการแข่งขันกับเพื่อนทางออนไลน์ รวมทั้งช่วยให้เด็กและเยาวชนรู้สึกผ่อนคลายความตึงเครียดจากการเรียน

นอกจากประโยชน์ทางการศึกษา เด็กและเยาวชนซึ่งกำลังอยู่ในวัยติดเพื่อน จะใช้คอมพิวเตอร์เพื่อพูดคุยกับเพื่อนทางออนไลน์เนื่องจากเป็นช่องทางการสื่อสารที่ประหยัดกว่าโทรศัพท์มือถือ แม้ว่าการสื่อสารทางออนไลน์ของเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่จะเป็นการพูดคุยเล่นกัน แต่ผลการศึกษาพบว่าการพูดคุยส่วนหนึ่งก็เกี่ยวข้องกับเรื่อง การเรียนของเด็กและเยาวชนเช่นการโต้ถาม เรื่องการบ้านหรือรายงาน การรับ-ส่งไฟล์งานให้แก่กัน เป็นต้น ส่วนโทรศัพท์มือถือ ผลการศึกษาพบว่าเด็กและเยาวชนเห็นความจำเป็นของโทรศัพท์มือถือเมื่อเกิดเหตุเร่งด่วน เช่น เมื่อเกิดเจ็บป่วยที่โรงเรียน เมื่อต้องกลับบ้านล่าช้า เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อพ่อแม่ได้รับรู้ถึงความเคลื่อนไหวและความปลอดภัยของเด็กและเยาวชน ส่วนอิทธิพลทางสังคมและวัฒนธรรม เพื่อนเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ของเด็กและเยาวชน เพื่อได้รับการยอมรับจากเพื่อน เพื่อความทันสมัย และเพื่อเท่าทันผู้อื่นหรือทันโลก ..

5.3 การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว สมาชิกมีการสื่อสารกันทั้งแบบเห็นหน้าค่าตาและแบบผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขอหรือให้ความช่วยเหลือให้คำแนะนำหรือความคิดเห็นเพื่อบอกเล่าข้อมูลข่าวสารต่างๆ เพื่อนัดหมายเรื่องต่างๆ และเพื่อแสดงออกถึงความรักความห่วงใย แม้ว่าเทคโนโลยีสื่อใหม่ก่อให้เกิดการสื่อสารในครอบครัว เช่น การแจ้งข้อมูลข่าวสาร การนัดหมาย การบอกเล่าเรื่องราวในชีวิตประจำวัน และการขอหรือให้ความช่วยเหลือ รวมทั้งก่อให้เกิดความปลอดภัยความอุ่นใจ และความบันเทิงผ่านการพูดคุยกัน การดูหนังหรือดูทีวีร่วมกัน และการฟังเพลงหรือฟังวิทยุด้วยกัน แต่ผลการศึกษาพบว่าสมาชิกครอบครัวยังคงเห็นความสำคัญของการสื่อสารแบบเห็นหน้าค่าตามากกว่าแบบผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่เนื่องจากการสื่อสารแบบเห็นหน้าค่าตาช่วยให้สมาชิกสามารถสังเกตเห็นหน้าอารมณ์ ปฏิกริยาของอีกฝ่ายหนึ่ง และรับรู้ถึงความรู้สึกที่แท้จริงของอีกฝ่ายหนึ่ง ตลอดจนนำมาสู่ความใกล้ชิด ความอบอุ่นใจ และความเข้าใจกันอย่างแท้จริง

การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว ผลการศึกษาพบว่าพ่อแม่มีการใช้โทรศัพท์มือถือกับเด็กและเยาวชนโดยเฉลี่ยวันละ 4-6 ครั้ง ช่วงเวลาที่ใช้ส่วนใหญ่คือเมื่อต่างฝ่ายต่างอยู่กับคนละที่ เช่น ที่บ้าน ที่ทำงาน และที่โรงเรียน และสมาชิกครอบครัวที่พ่อแม่มีการติดต่อพูดคุยกันทางโทรศัพท์มือถือมากที่สุดคือลูกสาว การสื่อสารผ่านโทรศัพท์มือถือส่วนใหญ่เกิดขึ้นช่วงเย็นหลังจากพ่อแม่เลิกงานและเด็กและเยาวชนเลิกเรียนแล้วเพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ ได้แก่ ตามตัวให้กลับบ้าน ตรงเวลา นัดหมายเวลาหรือสถานที่ที่จะไปรับที่โรงเรียน นัดหมายสถานที่ที่จะพบเจอเพื่อ

เดินทางกลับบ้านพร้อมกัน หรือไหว้วานให้ทำบางสิ่งบางอย่าง เช่น ไปซื้อของใช้ที่ร้านค้า และซื้ออาหารที่ตลาด ไปรับน้องที่โรงเรียน เป็นต้น

นอกจากการพูดคุยโดยตรง ผลการศึกษาพบว่าเด็กและเยาวชนมีการส่งข้อความแสดงความรัก หรือความห่วงใยทางโทรศัพท์มือถือให้กับพ่อแม่เนื่องในโอกาสพิเศษต่างๆ เช่น วันเกิด วันพ่อ วันแม่ หรือเมื่อพ่อแม่ไปทำธุระอยู่ที่ต่างจังหวัดอีกทั้งเด็กและเยาวชนมีการส่งข้อความเพื่อบอกเล่าเรื่องที่ทำผิด เช่น เมื่อทำสิ่งของที่พ่อแม่รักเสียหาย เป็นต้น ทั้งนี้ เด็กและเยาวชนเห็นว่าเพื่อจะได้มีเวลาเตรียมตัวเตรียมใจก่อนที่จะเจอหน้าพ่อแม่ หรือเนื่องจากเป็นความผิดที่ร้ายแรง จึงไม่กล้าบอกต่อหน้าพ่อแม่เพราะกลัวโดนทำโทษหนัก

พ่อแม่มีการตั้งกฎระเบียบแบบแผนกับเด็กและเยาวชนในการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวกล่าวคือส่วนโทรศัพท์มือถือเด็กและเยาวชนเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายของตนเองโดยการเจียดเงินส่วนหนึ่งจากเงินค่าอาหารและค่าขนมที่ได้รับเป็นรายวันหรือรายสัปดาห์มาเป็นเงินค่าโทรศัพท์ ทั้งนี้เนื่องจากพ่อแม่ต้องการปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีระเบียบวินัยในการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ให้เหมาะสม ส่วนคอมพิวเตอร์พ่อแม่จะกำหนดวันเวลาการใช้คอมพิวเตอร์ของเด็กและเยาวชน เช่นวันธรรมดาให้ใช้ทำการบ้านเท่านั้น วันหยุดให้ใช้เล่นเกมเป็นเวลา 2 ชั่วโมง เด็กและเยาวชนต้องมาขออนุญาตกับพ่อแม่ก่อนเปิดใช้คอมพิวเตอร์ พ่อแม่พยายามชี้ให้เด็กและเยาวชนเห็นถึงข้อดีข้อเสียของคอมพิวเตอร์ และพ่อแม่จะเก็บอุปกรณ์ไว้ เช่น เมาส์ และคีย์บอร์ด เพื่อป้องกันไม่ให้เด็กและ

เยาวชนใช้คอมพิวเตอร์ตามลำพังจากที่พ่อแม่ตั้งกฎระเบียบแบบแผนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่กับสมาชิกครอบครัว ผลการศึกษาพบว่าเด็กและเยาวชนจะแสดงปฏิกิริยาต่างๆกับพ่อแม่ ได้แก่ การนอนไม่พุดจา การพูดโต้ตอบถกเถียงไม่เชื่อฟัง การเดินออกนอกบ้านไปเล่นเกม แสดงอาการหงุดหงิด รู้สึกกดดัน เป็นต้น ผลการศึกษาพบว่าพ่อแม่บางคนไม่มีการตั้งกฎระเบียบใดๆเนื่องจากเห็นว่าทำให้เด็กและเยาวชนเล่นคอมพิวเตอร์อยู่ในบ้านทำให้พ่อแม่สามารถรับรู้ได้ถึงความสะดวกและความปลอดภัยของเด็กและเยาวชนมากกว่าการปล่อยให้เด็กและเยาวชนออกนอกบ้านไปไหนมาไหน

พ่อแม่จะประสบกับปัญหาหรืออุปสรรคในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่มากกว่าเด็กและเยาวชน เช่น ใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ไม่เป็น ไม่คุ้นเคยกับการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ ไม่ชอบสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ เป็นต้น และพ่อแม่ก็ปฏิเสธที่จะให้เด็กและเยาวชนเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหามั่วว่าเด็กและเยาวชนจะพยายามบอกหรืออธิบายวิธีการใช้งานเทคโนโลยีสื่อใหม่ให้กับพ่อแม่ก็ตาม

5.4 ผลการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่

- ทางด้านการสื่อสารแม้ว่าพ่อแม่กับเด็กและเยาวชนจะเห็นด้วยกับการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่เป็นช่องทางรองจากการสื่อสารแบบเห็นหน้าค่าตา แต่ผลการศึกษาพบว่าโดยภาพรวมเทคโนโลยีสื่อใหม่ไม่ส่งผลต่อการสื่อสารในครอบครัวกล่าวคือ ไม่ก่อให้เกิดการสื่อสารในครอบครัวที่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากสมาชิกครอบครัวอาศัย

อยู่ร่วมกันลักษณะการพูดคุยหรือการปฏิสัมพันธ์จึงเป็นแบบเห็นหน้าค่าตามากกว่าแบบผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่อีกทั้ง สมาชิกครอบครัวเห็นว่าเทคโนโลยีสื่อใหม่เป็นเพียงเครื่องมือหนึ่งซึ่งช่วยให้การติดต่อสื่อสารมีความสะดวกรวดเร็วเมื่อต่างฝ่ายต่างอยู่กันคนละที่ ประกอบกับ การสื่อสารผ่านโทรศัพท์มือถือทำให้สมาชิกครอบครัวไม่สามารถรับรู้ถึงความรู้สึกหรือปฏิกิริยาที่แท้จริงของอีกฝ่ายหนึ่งได้

- ทางด้านครอบครัว ผลการศึกษาพบว่าแม้ว่าการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่จะช่วยให้การดำเนินชีวิตของสมาชิกครอบครัวมีความสะดวกสบายก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และเกิดการดูแลความปลอดภัยซึ่งกันมากยิ่งขึ้น แต่เนื่องจากผู้เป็นพ่อแม่ไม่ถนัดใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ จึงส่งผลให้สมาชิกครอบครัวเกิดข้อจำกัดในการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ร่วมกันแบ่งปันประสบการณ์ร่วมกัน และเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ร่วมกัน
- ทางด้านอื่นๆ ผลการศึกษาพบว่าการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่เป็นเวลานานสามารถส่งผลกระทบต่อสมาชิกครอบครัวทางด้านต่างๆ ได้แก่ ทางด้านสุขภาพเช่น สายตาสั้น ปวดตา แสบตา ปวดหัว สมองล่า และเจ็บหู ทางด้านค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น เช่น ค่าไฟฟ้า ค่าเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต ค่าโทรศัพท์ และค่าอุปกรณ์เสริม ทางด้านการเรียน เช่น ตื่นสาย ไปโรงเรียนสาย และทางด้านความรู้สึกยึดติดอยู่กับเทคโนโลยีสื่อใหม่ เช่น ต้องพกพาโทรศัพท์มือถืออยู่ตลอดเวลา เป็นต้น

6) อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายได้ ดังนี้

6.1 ผลการศึกษาพบว่าสมาชิกครอบครัวต่างเห็นว่าเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่สามารถตอบสนองกับความต้องการของครอบครัวได้มากที่สุดคือโทรศัพท์มือถือ เนื่องจากช่วยให้การติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัวสามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา และโทรศัพท์มือถือมีราคาที่ไม่แพงมากนัก ส่วนคอมพิวเตอร์พีซีสมาชิกเห็นว่าสามารถตอบสนองกับความต้องการของครอบครัวโดยช่วยสนับสนุนด้านการศึกษาและการเรียนรู้ของสมาชิกครอบครัวเช่นการพิมพ์งาน การสืบค้นหาข้อมูลข่าวสาร การรับ-ส่งไฟล์ข้อมูลเป็นต้น ถึงแม้ว่าโทรศัพท์คอมพิวเตอร์และคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กจะมีคุณสมบัติที่ดีกว่าโทรศัพท์มือถือและคอมพิวเตอร์พีซี เช่น ความสะดวกพกพา ความสามารถในการพูดคุยทางออนไลน์เป็นต้น แต่ผลจากการศึกษาพบว่าสมาชิกครอบครัวกลับเห็นว่าโทรศัพท์คอมพิวเตอร์และคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กตอบสนองเกินความต้องการของครอบครัวเนื่องจากเหตุผลดังนี้

- (1) การติดต่อสื่อสารของสมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่จะเป็นการพูดคุยแบบเห็นหน้าค่าตา หากเป็นการพูดคุยแบบผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ก็จะเป็นการพูดคุยทางโทรศัพท์มือถือส่วนใหญ่
- (2) พ่อแม่คิดเห็นว่าเด็กและเยาวชนอยู่ในวัยที่ยังไม่จำเป็นใช้โทรศัพท์คอมพิวเตอร์และคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก
- (3) โทรศัพท์คอมพิวเตอร์และคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กมีราคาแพงมากกว่าโทรศัพท์มือถือและคอมพิวเตอร์พีซีทำให้ครอบครัวมีการเปิดรับโทรศัพท์คอมพิวเตอร์และคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กค่อนข้างน้อย

เหตุผลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการเปิดรับสื่อใหม่ (Media Exposure) ซึ่งชี้ให้เห็นถึงปัจจัยทางจิตวิทยาที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคคลคือการรับรู้(Perception) ซึ่งเป็น กระบวนการที่บุคคลเลือกรับรู้จัดการ และตีความข้อมูลข่าวสารต่างๆ เพื่อให้เกิดเป็นความเข้าใจหรือสอดคล้องกับความคิดเห็น ความสนใจของตัวเอง⁷ และภัสวสินี นิติเกษตรสุนทรและคณะ⁸ กล่าวว่า การรับรู้เป็น กระบวนการเลือก รวบรวม และแปลความ ข้อมูลข่าวสารผ่านประสาทสัมผัสของบุคคล โดยการรับรู้จะเป็นส่วนกำหนดกรอบความคิดของบุคคลในการประเมินตนเอง ผู้อื่น และสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว และเป็นตัวกำหนดท่าที พฤติกรรม และการแสดงออกของบุคคลต่อสิ่งต่างๆ

งานวิจัยของ Wellman, Smith, Wells, and Kennedy⁹ ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวชี้ให้เห็นว่าในจำนวนของครอบครัวประเภทต่างๆ ครอบครัวเดี่ยวยมีอัตราการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์มือถือสูงสุด

6.2 สมาชิกมีการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวเนื่องจากสมาชิกครอบครัวเกิดการยอมรับโดยเชื่อว่าเทคโนโลยีสื่อใหม่ก่อให้เกิดประโยชน์และเกิดทัศนคติที่ดีต่อเทคโนโลยีสื่อใหม่จนนำมาสู่การเกิดความตั้งใจและเกิดพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ สอดคล้องกับแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model) Davis (1989)¹⁰⁻¹² ชี้ให้เห็นว่าความเชื่อทัศนคติบุคคลสามารถส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคคลในการยอมรับ-ปฏิเสธเทคโนโลยี โดยพฤติกรรมของบุคคลเกิดจากการผสมผสานระหว่างองค์ประกอบ 2 ประการ ..

- Perceived Ease of Use : การรับรู้ถึงความง่ายในการใช้เทคโนโลยี
- Perceived Usefulness : การรับรู้ถึงประโยชน์ในการใช้เทคโนโลยี

โดยการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้เทคโนโลยีเกิดจากความเชื่อของบุคคลว่าการใช้เทคโนโลยีเป็นเรื่องง่ายหรือไม่ ต้องใช้ความพยายามมากนัก ขณะที่การรับรู้ถึงประโยชน์ในการใช้เทคโนโลยีเกิดจากความเชื่อของบุคคลว่าการใช้เทคโนโลยีก่อให้เกิดประโยชน์หรือช่วยส่งเสริมศักยภาพการทำงานของตนเอง ดังนั้น หากบุคคลเชื่อว่าการใช้เทคโนโลยีเป็นเรื่องง่ายและก่อให้เกิดประโยชน์ บุคคลก็จะเกิดทัศนคติที่ดีต่อเทคโนโลยี เกิดความตั้งใจ และเกิดพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยี

6.3 ปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ ผลการศึกษาพบว่าครอบครัวให้ความสำคัญกับปัจจัยภายในมากกว่าปัจจัยภายนอก โดยปัจจัยภายในเกี่ยวข้องกับความต้องการทางกายภาพที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของสมาชิกครอบครัว เช่น การติดต่อพูดคุย การควบคุมดูแล และการศึกษาหรือการทำงาน รองลงมา ได้แก่ ความต้องการทางจิตใจ เช่น ความอุ่นใจ และความปลอดภัย สอดคล้องกับแนวคิดแรงจูงใจ (Motivation) ซึ่ง Maslow อ้างถึงใน⁷ ได้จัดอันดับขั้นความต้องการของมนุษย์เราไว้ 5 ขั้นดังนี้

- ความต้องการทางกายภาพ
- ความต้องการความปลอดภัย
- ความต้องการทางสังคม
- ความต้องการการยกย่อง
- ความต้องการให้ตนเองประสบความสำเร็จ

สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Devitt and Roker [13] ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการใช้โทรศัพท์มือถือในครอบครัว พบว่าความต้องการความปลอดภัยเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลให้ครอบครัวเกิดการใช้โทรศัพท์มือถือโดยพ่อแม่จะซื้อโทรศัพท์มือถือให้ลูกเพื่อใช้ติดต่อสื่อสารกับพ่อแม่ทุกที่ทุกเวลา โดยเฉพาะเมื่อประสบกับปัญหา เพื่อพ่อแม่จะได้รู้สึกอุ่นใจในความปลอดภัยของลูก จากการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบันเต็มไปด้วยความเร่งรีบ และการบีบรัดจากเศรษฐกิจตลอดจนบทบาทหรือสถานะทางสังคมที่ทำให้พ่อแม่ต้องแบกรับภาระหน้าที่ทั้งจากภายนอกและภายในครอบครัว พ่อแม่จึงเกิดการนำเทคโนโลยีสื่อใหม่ประเภทโทรศัพท์มือถือและคอมพิวเตอร์พีซีมาใช้เป็นเครื่องมือช่วยในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา และความรู้กับสมาชิกครอบครัว ประกอบกับสภาพทางสังคมที่เสื่อมทรามลงที่เต็มไปด้วยภัยอันตรายต่างๆ ทำให้พ่อแม่ต้องอาศัยเทคโนโลยีสื่อใหม่ในการควบคุมดูแลความปลอดภัยของสมาชิกครอบครัว

สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Palen and Hughes¹⁴ ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของเทคโนโลยีสื่อใหม่ต่อพ่อแม่ พบว่าโทรศัพท์มือถือช่วยการทำหน้าที่ของพ่อแม่ในการติดต่อพูดคุย อบรมเลี้ยงดู และควบคุมความประพฤติของลูกในขณะที่พ่อแม่กำลังทำงานหรือติดธุระอยู่นอกบ้าน

6.4 การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ ผลการศึกษาพบข้อจำกัดทางความรู้และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ของพ่อแม่ (IT Literacy) ส่งผลกระทบต่อเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวที่ค่อนข้างน้อย ไม่ว่าจะเป็นการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ร่วมกัน การเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ร่วมกัน

หรือการแบ่งปันหรือแลกเปลี่ยนประสบการณ์การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ร่วมกัน

ดังนั้นจึงเป็นเหตุให้กระบวนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวเกิดความไม่ต่อเนื่อง ไม่เกิดประสิทธิผล แนวคิดการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน (Domestication of Technology) ซึ่งให้เห็นว่ากระบวนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวจะเกิดความต่อเนื่องหากผู้บริโภคมีการพูดคุย ถกเถียงหรือต่อรองร่วมกันเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของเทคโนโลยีสื่อใหม่ในบริบทต่างๆ รวมทั้งเกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน เช่น การเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีร่วมกัน การแบ่งปันหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน เป็นต้น

ผลของการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่พบว่าแม้ว่าสมาชิกครอบครัวจะมีการสื่อสารกันผ่านโทรศัพท์มือถือแต่สมาชิกครอบครัวก็ยังคงให้ความสำคัญกับการพูดคุยแบบเห็นหน้าค่าตามากกว่าการพูดคุยแบบผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่เนื่องจากการพูดคุยต่อหน้ากันทำให้ต่างฝ่ายต่างสามารถรับรู้ถึงอารมณ์หรือความรู้สึกของกันได้และนำมาสู่ความเข้าใจกันอย่างแท้จริง ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นข้อจำกัดของการสื่อสารแบบผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่ไม่สามารถก่อให้เกิดรูปแบบของผัสสะแห่งประสบการณ์ที่จะสร้างหรือนำพาให้สมาชิกครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมหรือผูกพันกัน

จากแนวคิดกลุ่มเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนด (Technological Determinism) เชื่อว่าเทคโนโลยีทางการสื่อสารจะช่วยขยายประสบการณ์ของมนุษย์ในระดับปัจเจกบุคคล ก่อให้เกิดการสื่อสารระหว่างครอบครัวผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ เช่น ผ่านคอมพิวเตอร์ (Computer Mediated Communication) เป็นลักษณะของการสื่อสารระหว่างบุคคลแบบมีสิ่งกีดขวาง (Interposed Communication) ที่ผู้

ส่งสารและผู้รับสารสามารถติดต่อสื่อสารหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันได้ทุกที่ทุกเวลาหรือทันท่วงที แต่ไม่สามารถมองเห็นหน้ากันได้เพราะต่างคนต่างอยู่ห่างไกลจากกันด้วยระยะทางหรือสถานที่²¹⁻²⁴

อย่างไรก็ดี ผลการศึกษาครั้งนี้กลับชี้ให้เห็นว่าเทคโนโลยีสื่อใหม่ไม่อาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือการปฏิวัติในรูปแบบของผัสสะแห่งประสบการณ์ที่เทียบเท่ากับการสื่อสารในครอบครัวแบบเห็นหน้าค่าตาที่นอกจากจะนำพาให้สมาชิกครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมทางกายภาพแล้ว ยังก่อให้เกิดความใกล้ชิดสนิทสนมหรือความผูกพันกันทางจิตใจอีกทั้ง จากแนวคิดการสื่อสารในครอบครัว (Family Communication) Caughlin [อ้างถึงใน²⁴] และ Thomas & Olson (1994)²⁵ ซึ่งให้เห็นว่าหากสมาชิกครอบครัวมีการสื่อสารกัน แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันช่วยเหลือพึ่งพากัน และมีผลกระทบต่อกันจะทำให้สมาชิกต่างมีความผูกพันกันทางจิตใจ ดังนั้นจากผลการศึกษาครั้งนี้จึงกล่าวได้ว่าการรับรู้ทางผัสสะจากการสื่อสารแบบผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่จะมีข้อจำกัดกว่าการสื่อสารแบบเห็นหน้าค่าตาโดยข้อจำกัดนี้เป็นผลมาจากปัจจัยต่างๆ ดังนี้²⁶⁻²⁷

- Cues-filtered-out เป็นการสื่อสารที่คู่สื่อสารไม่สามารถมองเห็นหน้ากันหรือสังเกตปฏิกิริยาท่าทางทำให้ลดโอกาสการแสดงออกทางความรู้สึกที่จะนำมาสู่ความเข้าใจกันอย่างแท้จริงซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อการสื่อสารในครอบครัวที่เน้นให้สมาชิกครอบครัวได้เกิดความผูกพันและความเข้าใจกัน ต้องอาศัยการสื่อสารผ่านอวัจนภาษาควบคู่ไปกับวัจนภาษา เช่น การสัมผัส การกอด การจับมือ การมองตา กิริยาท่าทาง การกระทำ เป็นต้น

- Social Presence Theory เป็นการสื่อสารที่คู่สื่อสารไม่สามารถรับรู้ได้ถึง ความใกล้ชิดกันหรือการปรากฏตัวของ คู่สนทนาทำให้ส่งผลต่อการรับรู้ถึงการมีส่วนร่วม ความรู้สึก การควบคุม และความพอใจเช่น ความอบอุ่นใจ ความอ่อนไหว ความเป็นส่วนตัว เป็นต้น ซึ่ง สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นได้จากการสื่อสารแบบเห็นหน้าค่าตา
- Social Context Cues Theory เป็นการสื่อสารที่คู่สื่อสารขาดตัวบ่งชี้ที่จะก่อให้เกิดการกระทำหรือพฤติกรรมที่เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมกับบริบทหรือสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งหากคู่สื่อสารไม่ได้อยู่ในสถานที่เดียวกัน ก็จะไม่ก่อให้เกิดการกระทำหรือพฤติกรรมที่ต่อเนื่องกันไป

สอดคล้องกับงานวิจัยของ Caronia²⁸ ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารในครอบครัวผ่านโทรศัพท์มือถือพบว่าแม้ว่าพ่อแม่จะเกิดการสื่อสารกับลูกผ่านโทรศัพท์มือถือ แต่พ่อแม่ก็ยังคงตระหนักถึงความสำคัญของการใช้เวลาอยู่กับลูก การพูดคุยกันต่อหน้าลูก และการปลอบใจอยู่ข้าง ๆ ลูก อันจะก่อให้เกิดความผูกพันทางจิตใจที่ใกล้ชิดมากกว่าการพูดคุยผ่านโทรศัพท์มือถือ

6.5 ผลจากการศึกษาพบว่าข้อจำกัดทางด้านความรู้และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ของพ่อแม่ (IT Literacy) ก่อให้เกิดช่องว่างระหว่างพ่อแม่กับเด็กและเยาวชนที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ร่วมกัน ซึ่ง Shedletsky and Aitken²⁹ ได้ชี้ให้เห็นว่าเทคโนโลยีสื่อใหม่สามารถมีบทบาทต่อการสื่อสารในครอบครัว โดยก่อให้เกิดหัวข้อการสนทนา การปฏิสัมพันธ์ การ

เรียนรู้ และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าการแก้ไขปัญหาของพ่อแม่ทางด้านความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่จะนำมาสู่การเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างสมาชิกครอบครัว สอดคล้องกับ Kundanis³⁰ ซึ่งว่าการเกิดช่องว่างระหว่างพ่อแม่กับเด็กและเยาวชนเป็นผลมาจากความไม่เท่าทันกันในการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ โดย Kundanis เห็นว่าพ่อแม่ควรเข้ามามีบทบาทในการควบคุมดูแลการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ของเด็กและเยาวชนให้เหมาะสม และควรให้ความสนใจใช้หรือเรียนรู้ที่จะใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่เพื่อให้เท่าทันเด็กและเยาวชนเพื่อการสื่อสารในครอบครัวที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้ง Dominick³⁰ Bryant and Thompson³¹ McQuail³² Giles³³ และ ภัสวดี นิตยสารสุนทร และคณะ⁸ เห็นว่าเทคโนโลยีสื่อใหม่อาจก่อให้เกิดการแปลกแยกหรือความเป็นปัจเจกมากยิ่งขึ้นเนื่องจากบุคคลเกิดการแยกตัวออกจากกันและเกิดความเป็นอิสระในการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ ดังเช่นหากพ่อแม่ปล่อยให้เด็กช่องว่างมากยิ่งขึ้น เด็กและเยาวชนก็ยิ่งเกิดการแปลกแยกตัวออกจากพ่อแม่โดยหันไปใช้เวลาอยู่กับเทคโนโลยีสื่อใหม่ตามลำพัง

6.6 อิทธิพลวัฒนธรรมครอบครัวต่อการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ แม้ว่าเทคโนโลยีสื่อใหม่จะช่วยให้สมาชิกครอบครัวสามารถติดต่อสื่อสารกันได้ทุกที่ทุกเวลา โดยปราศจากอุปสรรคทางด้านเวลาและสถานที่ แต่ผลการศึกษากลับพบว่าโครงสร้างการปฏิสัมพันธ์ในครอบครัวแบบศูนย์กลางโดยผู้เป็นแม่ทำหน้าที่หลักในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารให้กับสมาชิกแต่ละคนในครอบครัว ขณะที่ก็เป็นศูนย์กลางถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารจากสมาชิก

คนหนึ่งไปยังสมาชิกอีกคนหนึ่งที่เหลือ หรือกล่าวได้ว่าผู้เป็นแม่ยังคงมีบทบาทหลักในการเชื่อมต่อหรือประสานความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกครอบครัว³⁴⁻³⁵

สอดคล้องกับเอี่ยม ฉายางามและคณะ Segrin & Flora³⁴ DeVito³⁷ Kundanis⁶ เห็นว่าโครงสร้างปฏิสัมพันธ์ในครอบครัวไทย (Family Interaction Networks) มีลักษณะเป็นแบบแนวตั้งหรือแบบแนวทางสัมพันธ์ (Orientation Approach) โดยเด็กและเยาวชนต้องรับฟังความคิดเห็นเชื่อฟัง ทำตามพ่อแม่ เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาความขัดแย้งในครอบครัว ทั้งนี้ เนื่องจากวัฒนธรรมไทยปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนต้องให้ความสำคัญเคารพยำเกรงต่อพ่อแม่ ผู้ใหญ่ และผู้อาวุโส (Seniority)

6.7 ความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว แม้ว่าช่องว่างทางความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีสื่อใหม่ก่อให้เกิดปัญหาระหว่างพ่อแม่กับเด็กและเยาวชนในการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ร่วมกัน แต่ผลการศึกษาพบว่าช่องว่างที่เกิดขึ้นนั้นไม่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ลดน้อยลง เนื่องจากสมาชิกครอบครัวเห็นว่าความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่แต่เพียงเกิดจากการพูดคุยกันแต่เกิดจากสมาชิกครอบครัวต้องให้การดูแลเอาใจใส่ต่อกัน ซึ่งจะนำมาสู่ความเข้าใจกัน ช่วยเหลือกัน ปรับตัวเข้าหากันและรับฟังหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อกัน

สอดคล้องกับ Thomas and Olson (1994) [อ้างถึงใน 25] ชี้ให้เห็นว่าการสื่อสารในครอบครัวเป็นกระบวนการที่สมาชิกต่างต้องแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ช่วยเหลือพึ่งพากันและได้รับผลกระทบต่อกันเพื่อนำมาสู่ความผูกพันและการปรับตัวเข้าหากัน

7) ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

แนวความคิดการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในชีวิตประจำวัน: Domestication of Technology สามารถชี้ถึงกระบวนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ภายในครอบครัวที่เน้นบทบาทของผู้บริโภค ในการใช้เทคโนโลยีและบทบาทของเทคโนโลยีต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้บริโภค ซึ่งกระบวนการนี้จะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยผู้บริโภคต้องพูดคุย ถกเถียงหรือต่อรองร่วมกันเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของเทคโนโลยีในบริบทที่แตกต่างก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บริโภค เช่น การเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีร่วมกับการแบ่งปันหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน เป็นต้น

ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่าโดยส่วนใหญ่เด็กและเยาวชนจะเป็นผู้ใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่มากกว่าพ่อแม่ ดังนั้นเพื่อให้กระบวนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวเกิดความต่อเนื่องและมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น พ่อแม่หรือผู้ปกครองควรตระหนักถึงการเข้ามามีบทบาทของเทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวที่นับวันจะมากยิ่งขึ้นและควรให้ความสนใจกับเทคโนโลยีสื่อใหม่โดยการเรียนรู้และใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่กับสมาชิกในครอบครัวให้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการยอมรับและเกิดการนำเทคโนโลยีสื่อใหม่มาปรับใช้ให้เข้ากับลักษณะครอบครัวของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการศึกษาที่ชี้ให้เห็นถึงการเกิดช่องว่างทางความรู้ความสามารถทางด้านเทคโนโลยีสื่อใหม่ (IT Literacy) ระหว่างพ่อแม่กับเด็กและเยาวชนจนนำมาสู่การเกิดความแปลกแยกในการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ภายในครอบครัว ประกอบกับนโยบายและ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2547-2556 ของสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งตั้งรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอันเกิดจากการเข้ามาสืบบทบาทของเทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวไทย โดยเน้นให้สมาชิกเกิดการนำเทคโนโลยีสื่อใหม่เข้ามาในครอบครัวเพื่อการเรียนรู้ การช่วยเหลือและแก้ไขปัญหา การสร้างระบบเพื่อการพัฒนา และการพัฒนาศักยภาพร่วมกัน เพื่อให้ครอบครัวมีชีวิตที่เป็นสุข พึ่งพาตนเองได้ มีพัฒนาการรอบด้านและเป็นพลังสร้างสังคมที่มีคุณภาพ

ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบหรือดูแลทางด้านความมั่นคงของสถาบันครอบครัวควรเร่งแก้ไขปัญหาช่องว่างระหว่างพ่อแม่กับเด็กและเยาวชนที่เกิดขึ้นดังกล่าว โดยควรเร่งพัฒนาความรู้ความสามารถของพ่อแม่ทางด้านเทคโนโลยีสื่อใหม่ควบคู่ไปกับส่งเสริมให้พ่อแม่เกิดการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ร่วมกันกับเด็กและเยาวชน ทั้งนี้เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและเพื่อการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์

จากที่ความสัมพันธ์ในครอบครัวเกิดขึ้นจากสมาชิกครอบครัวต้องมีการสื่อสารกัน เอาใจใส่ดูแลกัน และเรียนรู้หรือปรับตัวเข้าหากัน ขณะที่ผลจากการศึกษาครั้งนี้พบว่าพ่อแม่ไม่เกิดการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่กับเด็ก

และเยาวชน แต่เกิดการตั้งกฎระเบียบต่างๆ กับเด็กและเยาวชนในการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ภายในบ้านโดยปล่อยให้เด็กและเยาวชนใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่อยู่ตามลำพังจนนำเกิดช่องว่างทางความรู้ความสามารถทางด้านเทคโนโลยีสื่อใหม่และเกิดการสื่อสารระหว่างพ่อแม่กับเด็กและเยาวชนที่ลดน้อยลง ดังนั้นเพื่อความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนในครอบครัวพ่อแม่ควรหันมาให้การเอาใจใส่ดูแลและพูดคุยกับเด็กและเยาวชนตลอดจนเรียนรู้และปรับตัวเข้าหาเด็กและเยาวชนเพื่อการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

การวิจัยในอนาคตควรทำการศึกษากับครอบครัวที่สมาชิกไม่ได้อาศัยอยู่ร่วมกัน เพื่อศึกษาเปรียบเทียบว่าสมาชิกในครอบครัวเหล่านั้นมีการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ที่แตกต่างกันไปจากการศึกษาครั้งนี้หรือไม่อย่างไร

การวิจัยในอนาคตควรทำการศึกษาว่าเทคโนโลยีสื่อใหม่มีบทบาทต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวอย่างไร

การวิจัยในอนาคตควรคำนึงถึงการใช่วิธีบอกต่อ (Snowball Sampling) ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งอาจส่งผลต่อการได้รับข้อมูลที่หลากหลายเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน

เอกสารอ้างอิง

- [1] จิตตินันท์ เดชะคุปต์ (2547-2547, กันยายน - กุมภาพันธ์) “การสื่อสารเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว” วารสารสำนักงาน ป.ป.ส., 20, 2, หน้า 40-46
- [2] สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2547-2556) นโยบายและยุทธศาสตร์การ พัฒนาสถาบันครอบครัว สืบค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2553, จาก <http://www.women-family.go.th/family/web/plan.html>
- [3] สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2551) สรุปผลที่สำคัญ สํารวจการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน สืบค้นเมื่อ 9 ตุลาคม 2552, จาก <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/service/survey/lctHRep51.pdf>
- [4] Green, L. (2002) Communication, Technology, and Society London: SAGE pp. 48-50
- [5] Fornas, J., and Bolin, G. (Eds.) (1995) Youth Culture in Late Modernity London: SAGE pp. 49, 63
- [6] Kundanis, R. M. (2003) Children, Teens, Families, and Mass Media: the Millennial Generation NJ: Lawrence Erlbaum Associates pp. 11, 105-106, 108-110, 120-121
- [7] คอตเลอร์, ฟิลลิป และ อาร์มสตรอง, แกรี (2003) หลักการตลาดฉบับมาตรฐาน (วารุณี ตันติวงศ์วานิช และคณะ, แปล) กรุงเทพฯ: เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า หน้า 75-76
- [8] ภัสวดี นิติเกษตรสุนทร และคณะ (2548) ประมวลสาระชุดวิชา ปรัชญาวิทยาศาสตร์และทฤษฎี การสื่อสาร หน่วยที่ 8-15 นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช หน้า 467-469, 550
- [9] Wellman, B.; Smith, A.; Wells, A; & Kennedy, T. (2008) “Networked Families” Retrieved January 19, 2010 from http://www.pewinternet.org/~media/Files/Reports/2008/PIP_Networked_Family.pdf
- [10] Kwon, H. S. (2000) “A Test of the Technology Acceptance Model: The Case of Cellular Telephone Adoption” Proceedings of the 33rd Hawaii International Conference on System Sciences, Hawaii, pp. 1-10
- [11] Lu, J., Yu, C., Liu, C., & Yao, J. E. (2003) “Technology Acceptance Model for Wireless Internet” Internet Research: Electronic Networking Applications and Policy, 13, 3, pp. 206-222
- [12] Teo, T.S.H., & Pok, S. H. (2003) “Adoption of WAP-enabled Mobile Phones among Internet Users” Omega, 31, pp. 483-498

- [13] Devitt, K. & Roker, D. (2008) “The role of mobile phones in family communication” *Children & Society*, pp. 1-14
- [14] Palen, L. & Hughes, A. (2007) “When home base is not a place: parents’ use of mobile telephones” *PersUbiquit Comput*, 11, pp. 339-348
- [15] Berker, T., Hartmann, M., Punie, Y., & Ward, K. (2006) “Introduction.” In T. Berker, M. Hartmann, Y. Punie, & K. J. Ward (Eds.) *Domestication of Media and Technology England: Open University Press* pp. 2-4, 126-128
- [16] Ling, R. (2004) *The Mobile Connection: The Cell Phone’s Impact on Society CA: Morgan Kavfmann* pp. 28-30
- [17] Silverstone, R. (1994) *Television and Everyday Life London & New York: Routledge* pp. 98
- [18] Silverstone, R., Hirsch, E., & Morley, D. (1994) “Information and Communication Technologies and the Moral Economy of the Household” In R. Silverstone & E. Hirsch (Eds.) *Consuming Technologies: Media and Information in Domestic Spaces London: Routledge* pp. 15-31
- [19] Green, L. (2002) *Communication, Technology, and Society London: SAGE* pp. 44-45
- [20] Cormier, M. (2007) *Acquisition, modalities of usage, and Domestication of Mobile Phones in the Cultural Context of Haiti: The Case of High School Students A Master Degree in Communication. Ottawa: University of Ottawa*
- [21] กาญจนา แก้วเทพ (2544) การศึกษาสื่อมวลชนด้วยทฤษฎีวิพากษ์: แนวคิดและตัวอย่างงานวิจัย กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์ หน้า 223-239
- [22] กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน (2551) สายธารแห่งนักคิดทฤษฎี: เศรษฐศาสตร์การเมืองกับสื่อสารศึกษา กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์ หน้า 122-160
- [23] เอี่ยม ฉายางาม และคณะ (2544) เอกสารการสอนชุดวิชา หลักและทฤษฎีการสื่อสาร หน่วยที่ 1-8 นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช หน้า 35-36
- [24] Beebe, S. A., Beebe S. J., & Redmond, M. V. (2005) *Interpersonal Communication: Relating to Others (4th ed.) United States: Pearson Education* pp. 14-18, 354-356
- [25] Galvin, K. M. and Brommel, B. J. (1996) *Family Communication: Cohesion and Change (4th ed.) United States: HarperCollins College* pp. 8-9, 28-34
- [26] Thurlow, C., Lengel, L., and Tomic, A. (2005) *Computer Mediated Communication: Social Interaction and the Internet London: SAGE* pp. 48-53
- [27] Wood, A. F. & Smith M. J. (2001) *Online Communication: Linking Technology, Identity & Culture NJ: Lawrence Erlbaum Associates* pp. 4, 6, 71-74